

"Vazife-i hayatlarını bitirmekle Allahu ekber diyerek makamât-ı âliyeye uçmalarını,.." izah eder misiniz, neden elhamdülillah değil de Allahü ekber?..

"**Âlem اِنَّا وَرَلَّاوَاتِ وَمَالِ سُؤْنُو** âyetini okur. O vakit, zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki her bir asrı bir nebînin veya evliyanın taht-ı riyasetinde vazife-i ubudiyeti ifa eden ervâh-ı sâfiye cemaatlerinin, vazife-i hayatlarını bitirmekle Allahu ekber diyerek makamât-ı âliyeye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalb gözüyle görür."(1)

İnsan, cüzi ilim ve iradesi ile hakikati bilip anlamada yetersizdir, bu yüzden Allah'ın nuruna, yardımına ve vahyine muhtaçtır. İnsanın geçilmezleri geçirecek, olmazları olduracak, yapılmazları yapacak her şeye gücü yeten büyük bir Allah'ı vardır. İnsan bu büyük Allah'a iman edip teslim olursa, yüksek makamlara ulaşır ya da uçar

Yani insan kendi cüzi ve vedia olan ilim ve benliğine güvenmeyi bırakıp, her şeyden büyük olan Allah'a tevekkül ve teslim olmadıkça, manen terakki edip yüksek makamlara erişemez, denilmek isteniyor. Konunun siyak ve sibakına dikkat edildiğinde, bu mana rahatlıkla anlaşılır.

Yani nebiler, evliya ve alimler Allah'ın büyüklüğünü anlayıp ona iltica etikleri için bu makamlara erişmişlerdir. Zaten Allah'ın büyüklüğünü hakkıyla anlamayan birisi, ne onu tenzih eder ne de ona şükredebilir.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz.](#)